

Veldonderzoek en inrichtingsadvies steenuil

Postweg 143 te Lunteren

In opdracht van: De heer Van de Lagemaat

24 mei 2018

Colofon

© 2018 Laneco / De heer Van de Lagemaat

Tekst en samenstelling: Ir. D. van Pijkeren

Projectleiding: Ir. D. van Pijkeren

Projectnummer: 121.18.02

In opdracht van: De heer Van de Lagemaat

Wijze van citeren: Pijkeren, D. van, 2018. Veldonderzoek en inrichtingsadvies steenuil Postweg 143 te Lunteren. Laneco, Ede.

Contact: Laneco
Mastbos 25
6718 HA Ede
www.laneco.nl

Laneco is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging.

Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd, gewijzigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Laneco noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Laneco is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Laneco. De opdrachtgever vrijwaart Laneco voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUD

1	INLEIDING	5
1.1	AANLEIDING	5
1.2	GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN	5
2	SOORTENBESCHERMING	7
3	SOORTBESCHRIJVING	9
3.1	JAARROND BESCHERMDE VOGELSOORTEN	9
4	ONDERZOEKSVRAAG EN METHODE	10
4.1	ONDERZOEKSVRAAG	10
4.2	ONDERZOEKSMETHODIEK	10
4.3	ONDERZOEKSRONDES	10
5	ONDERZOEKSRISULTATEN	11
5.1	STEENUIL	11
5.2	OVERIGE SOORTEN	12
6	CONCLUSIE	13
6.1	CONCLUSIE	13
6.2	ADVIES VERBETERINGSMAATREGELEN STEENUIL	13
BIJLAGE 1	LITERATUURLIJST	15
BIJLAGE 2	WAARNEMINGEN OP KAART	16

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Aan de Postweg 143 te Lunteren is de laatste jaren een erf met nieuwe bebouwing ontwikkeld, op een locatie waar eerder een oud boerenerf aanwezig was.

Ligging en globale begrenzing (rode lijn) plangebied (luchtfoto: Google Earth).

Volgens archiefgegevens was in het verleden een steenuilterritorium en mogelijke nestlocatie in het plangebied aanwezig. De gemeente heeft de huidige eigenaar gevraagd om de aan-, danwel afwezigheid van deze soort nader te onderbouwen. Laneco is gevraagd om nader onderzoek te verrichten naar het gebruik van het plangebied door de steenuil en adviezen te geven over een meer steenuil vriendelijke inrichting van het plangebied.

1.2 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN

Het plangebied aan de Postweg te Lunteren (gemeente Ede, provincie Gelderland), ligt in het buitengebied van Lunteren, op enige afstand ten westen van het dorp, en ten westen van de snelweg A30. Het plangebied ligt aan de rand van het vlek Nederwoud. Ten westen ligt wat woonbebouwing langs doorgaande wegen, enkele kleinere bedrijven en een school. Ten oosten, noorden en zuiden liggen agrarische gronden, hoofdzakelijk weidegronden, met wat relictten van landschapselementen zoals knobbomen van els en enkele opgaande elzen en eikensingels. De weiden variëren in gebruikintensiteit.

De weides rondom het plangebied zijn niet zeer intensief, er is enige ruimte voor wat kruiden tussen het engels raaigras. Ten westen zijn enkele oude knotelzenrijen aanwezig. Direct naast het erf ligt een oudere hoogstamboomgaard.

Het erf zelf bestaat uit een nieuwe villa met enkele bijgebouwen, waaronder een garage, enkele schuren en een paardenstal. Om het huis heen is een gecultiveerde tuin aanwezig,

In het plangebied zijn geen ingrepen beoogd. Dit onderzoek gaat in op de aan- of afwezigheid van steenuil in de omgeving, en de mogelijke functie van het erf en de omgeving voor deze soort.

Indrukken van het plangebied

2 SOORTENBESCHERMING

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Wet natuurbescherming bepalend. De Wet natuurbescherming is gericht op het duurzaam in stand houden van natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna in hun natuurlijke leefomgeving. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Vogelrichtlijn en Habitatrictlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is, afhankelijk van het beschermingsregime, als volgt in de Wet natuurbescherming opgenomen:

Vogelrichtlijn

- Artikel 3.1 lid 1: Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen
- Artikel 3.1 lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen
- Artikel 3.1 lid 3: Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben
- Artikel 3.1 lid 4 en 5: Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort

Habitatrictlijn, Bern bijlage II, Bonn bijlage 1

- Artikel 3.5 lid 1: Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen
- Artikel 3.5 lid 2: Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren
- Artikel 3.5 lid 3: Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen
- Artikel 3.5 lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen
- Artikel 3.5 lid 5: Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Nationaal beschermde soorten

- Artikel 3.10 lid 1a: Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
- Artikel 3.10 lid 1b: Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
- Artikel 3.10 lid 1c: Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Procedurele gevolgen

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen er drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

-
- *Soorten van de Vogelrichtlijn:*
Dit betreffen alle vogelsoorten die in Nederland als broedvogel, standvogel, wintergast of doortrekker aanwezig kunnen zijn, met uitzondering van exoten en verwilderde soorten, zoals bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn.
 - *Soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn:*
Dit zijn alle soorten van bijlage IV onderdeel a van de Habitatrichtlijn inclusief het verdrag van Bern bijlage II en het Verdrag van Bonn bijlage I, voor zover hun natuurlijke verspreidingsgebied zich in Nederland bevindt. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd.
 - *Nationaal beschermde soorten:*
Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage A van de Wet natuurbescherming. Het gaat hier om de bescherming van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland.

Als een ruimtelijke ingreep direct of indirect leidt tot het aantasten van verblijf- en/of rustplaatsen van de aangewezen, niet vrijgestelde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Wet natuurbescherming. Afhankelijk van de ingreep en de soort kan dan een ontheffing noodzakelijk zijn. Ontheffingen worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingreep vanwege een in de wet genoemd belang dient plaats te vinden en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Vaak worden hierbij mitigerende en compenserende maatregelen gevraagd.

Wettelijke belangen

Voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn:

- Ter bescherming van de wilde flora en fauna en instandhouding van natuurlijke habitats;
- De volksgezondheid, de openbare veiligheid in het geding is;
- Andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Voor vogels gelden voorwaarden uit de Vogelrichtlijn:

- De volksgezondheid en de openbare veiligheid in het geding is;
- Veiligheid van het luchtverkeer in het geding is;
- Ter bescherming van flora en fauna.

Voor nationaal beschermde soorten:

- Er is sprake van een bij de wet genoemd belang.

Zorgplicht

Naast beschermde dier- en plantensoorten, moet iedereen voldoende rekening houden met in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.

3 SOORTBESCHRIJVING

3.1 JAARROND BESCHERMDE VOGELSOORTEN

Van een aantal vogelsoorten zijn de nesten en nestlocaties (verblijfplaatsen) het gehele jaar door beschermd. Deze jaarrond beschermde vogelsoorten zijn onderverdeeld in vier categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden (voorbeeld: huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, (voorbeeld: kerkuil).
4. Vogels die jaar op jaar gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks een nest bouwen (voorbeeld: ransuil).

De vogels uit deze categorieën zijn meestal zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar. Door de leefwijze van deze soorten is het niet mogelijk om bij directe verstering van de nesten te voldoen aan de bepalingen uit de Flora- en faunawet. Deze gewijzigde lijst van jaarrond beschermde vogels is in september 2009 door het ministerie van LNV gepubliceerd.

Alle vogels zijn strikt beschermd in de Flora- en faunawet (Bijlage 3 Flora- en faunawet en Vogelrichtlijn).

Steenuil

Uilen zijn plaats trouw en vaak ook erg territoriaal. De meeste soorten blijven het hele jaar in dezelfde omgeving, nabij de nestplaats waar ze jaarlijks broeden. De steenuil maakt jaarrond gebruik van de nestplaats als verblijfplaats en verblijft ook jaarrond in zijn leefgebied. Het gaat bij onderzoek niet alleen om de aanwezigheid van de steenuil in het plangebied, maar ook om de aanwezigheid van andere territoria in de omgeving; dit om na te gaan of er voldoende alternatieven zijn voor eventueel in het plangebied aanwezig steenuilenparen.

4 ONDERZOEKSVRAAG EN METHODE

4.1 ONDERZOEKSVRAAG

Doel van dit onderzoek is om na te gaan of de steenuil in of in de omgeving van het plangebied aanwezig is, en welke functie het plangebied heeft. Verder worden naar aanleiding van de resultaten adviezen gegeven over het inrichtingsplan, en hoe deze meer steenuil-vriendelijk kan worden uitgevoerd.

4.2 ONDERZOEKSMETHODIEK

4.2.1 Steenuil

Het onderzoek naar steenuilen is uitgevoerd in de avonden, wanneer uilen actief worden. Het onderzoek is middels verschillende methoden uitgevoerd:

- Op drie avonden in de periode februari tot eind april, wanneer steenuilen territoriaal gedrag vertonen, is door het afspelen van territorium geluiden de steenuil gestimuleerd om zijn aanwezigheid kenbaar te maken;
- Er zit minimaal een maand tussen de eerste en de laatste ronde;
- Er is tijdens de veldbezoeken gelet op foeragerende uilen;
- Het plangebied is onderzocht (de potentieel geschikte verblijfslocaties) op kalksporen en braakballen die typisch zijn voor steenuilen.

De onderzoeksmethode voor steenuil sluit aan bij de onderzoeksmethode zoals beschreven door Stone (2001) en de Onderzoeksprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus (2017).

Tijdens de laatste ronde is het erf bezocht om na te gaan of, en zo ja, welke nestmogelijkheden op het erf aanwezig zijn. Verder zijn toen ook maatregelen voor de steenuil op en om het erf besproken.

4.3 ONDERZOEKSRONDES

Datum	Periode/soort	Zon op/onder	Windkracht	Temperatuur	Bijzonderheden
12 maart 2018	Steenuil	18.40 uur	1-2 Bft.	10 °C	Bewolkt
5 april 2018	Steenuil	20.22 uur	0-1 Bft.	4 °C	Bewolkt
17 april 2018	Steenuil	20.43 uur	0-1 Bft.	13 °C	Helder

5 ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 STEENUIL

5.1.1 Waarnemingen

Er zijn conform de beschreven onderzoeksmethoden drie onderzoeksrondes naar de steenuil uitgevoerd in en rond het plangebied. De onderzoeken zijn uitgevoerd op 12 maart, 5 april en 17 april 2018, vanaf zonsopgang.

12 maart

Tijdens de onderzoeksrunde op 12 maart zijn twee territoria van steenuil geconstateerd. De eerste bevond zich op enkele honderden meters ten zuiden/zuidoosten van het plangebied. De tweede op meer dan een kilometer ten oosten van de locatie. Deze laatste waarneming is vanwege de afstand niet op kaart weergegeven.

5 april

Tijdens het onderzoek op 5 april werden meerdere territoria van steenuil vastgesteld. Het territorium ten zuiden van het plangebied werd wederom geconstateerd. Nu werd echter ook net ten westen van het plangebied een roepende steenuil vastgesteld, waarvan het jachtterritorium deels het plangebied zal overlappen. De steenuil jaagt in de broedperiode slechts tot enkele honderden meters rond de nestplek. Ook op het boerenerf ten noorden van de planlocatie werd eenmalig kort een roepende steenuil gehoord.

17 april

Tijdens de laatste ronde werd op het erf ten oosten van het plangebied nog een territorium van steenuil geconstateerd. Ook de steenuil op enkele honderden meters ten zuiden liet zich weer horen, evenals de steenuil aan de westzijde. Nu werd ook op ruime afstand aan de noordzijde steenuil gehoord.

Conclusie

Tijdens de verschillende onderzoeksrondes in en rondom het plangebied zijn verschillende waarnemingen van roepende steenuilen gedaan in de omgeving van het plangebied. Alle potentiële territoria lijken ook ongeveer bezet. Ook het plangebied maakt onderdeel uit van een territorium

Aangezien steenuil is waargenomen in en rondom het plangebied, is er sprake van een vast leefgebied. In het plangebied zelf lijken geen vaste rust- en verblijfplaatsen aanwezig, maar het plangebied maakt wel een essentieel onderdeel uit van het territorium van minimaal 2 broedparen.

5.2 OVERIGE SOORTEN

Er is geen gericht onderzoek uitgevoerd naar overige (beschermde) natuurwaarden, maar eventuele waarnemingen tijdens het veldbezoek zijn wel genoteerd.

6 CONCLUSIE

Het plangebied betreft een erf aan de Postweg te Lunteren ligt in het buitengebied van Lunteren ligt op enige afstand ten westen van het dorp, en ten westen van de snelweg A30. Het plangebied ligt aan de rand van het vlek Nederwoud.

De weides rondom het plangebied zijn niet zeer intensief, er is enige ruimte voor wat kruiden tussen het engels raaigras. Ten westen zijn enkele oude knotelzenrijen aanwezig. Direct naast het erf ligt een oudere hoogstamboomgaard. Het erf zelf bestaat uit een nieuwe villa met enkele bijgebouwen, waaronder een garage, enkele schuren en een paardenstal. Om het huis heen is een gecultiveerde tuin aanwezig,

In het plangebied zijn geen ingrepen beoogd. Dit onderzoek gaat in op de aan- of afwezigheid van steenuil in de omgeving, en de mogelijke functie van het erf en de omgeving voor deze soort.

6.1 CONCLUSIE

6.1.1 Steenuil

Tijdens de verschillende onderzoeksrondes in en rondom het plangebied zijn verschillende waarnemingen van roepende steenuilen gedaan in de omgeving van het plangebied. Alle potentiële territoria lijken ook ongeveer bezet. Ook het plangebied maakt onderdeel uit van een territorium.

Aangezien steenuil is waargenomen in en rondom het plangebied, is er sprake van een vast leefgebied. In het plangebied zelf lijken geen vaste rust- en verblijfplaatsen aanwezig, maar het plangebied maakt wel een essentieel onderdeel uit van het territorium van minimaal 2 broedparen.

6.1.2 Overige

Er zijn ten aanzien van overige soorten waarnemingen te melden.

6.2 ADVIES VERBETERINGSMAATREGELEN STEENUIL

Gevraagd is om een overzicht te geven van maatregelen die de situatie in het plangebied voor steenuil verbeteren. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de mogelijk te nemen maatregelen. De maatregelen zijn deels gebaseerd op het concept inrichtingsplan/bepantingsplan voor de locatie:

- Langs de omliggende weidegronden staan geen, of smalle plastic paaltjes. Door deze te vervangen door houten weide afrastering met platte kop, op een halve meter van de rand, ontstaat meer geschikt foerageergebied voor de steenuil. De rand moet dan extensief worden beheerd (in maart maaien en gras afvoeren).

-
- Ten westen van het plangebied staan oude knotelzenrijen. Geadviseerd wordt om aan de lange oostzijde een deel knotelzen aan te brengen/aan te vullen (aanplant 1 per 10 meter). Aanplant van veren, en knotten na 2-3 jaar is ook mogelijk.
 - Ook wordt geadviseerd om (een deel van) de eiken op de noord en zuidzijde te vervangen door, of aan te vullen met knotelzen (aanplant 1 per 10 meter). Aanplant van veren, en knotten na 2-3 jaar is ook mogelijk.
 - Er kunnen twee kasten in het plangebied opgehangen worden. De kasten moeten marterwerend zijn gezien de aanwezigheid van steenmarter in de omgeving.
 - o De eerste kan in een oude els, halverwege de oostelijke perceelsgrens worden geplaatst. Deze kan ondersteunend zijn voor het paar wat in de oude kippenschuren op het naastgelegen perceel nestelt.
 - o De tweede kan in de boomgaard net ten westen van het huis worden geplaatst.

De kasten dienen jaarlijks in de periode augustus-december te worden verschoond. Er dienen houtsnippers als bodembedekking te worden aangebracht.

- De verlichting van de paardenstal (bouwlamp) kan worden afgeschermd door kappen, zodat minder lichtuitstraling op de omgeving optreedt.

BIJLAGE 1 LITERATUURLIJST

Bloem, H., K. Boer, N. M. Groen, R. van Harxen & P. Stroeken, 2001. De Steenuil in Nederland. Handleiding voor onderzoek en bescherming. Stichting Steenuilenoverleg Nederland (STONE).

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV, Utrecht.

Harxen, van en Stroeken, 2011; Handleiding Broedbiologisch onderzoek 2011, STONE.

Netwerk Groene Bureaus, 2017, Soorteninventarisatieprotocollen.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Steenuil - Athene noctua.

Websites:

www.vleermuis.net

www.zoogdieratlas.nl

BIJLAGE 2 WAARNEMINGEN OP KAART

